

MEDIA MÜSAHİBƏLƏRİNDƏ ELLİPSİS PRAQMATİK MARKER KİMİ

Səbahət Hacıyeva

Azərbaycan Universiteti, Bakı, Azərbaycan
e-mail: sabahat.hajiyeva@gmail.com

Xülasə. Məqalədə media müsahibəsində həmsöhbətlərin nitqlərindəki konkret kommunikativ məqsədə xidmət edən ellipsis və elliptik konstruksiyaların praqmatik xüsusiyyətləri təhlil edilir. Praqmatika-əsaslı çərçivədə tərkibində elliptik ifadə olan söyləmlər təhlil edilir və söhbət təhlili (CA) metodundan istifadə etməklə seçilmiş müsahibələrdəki elliptik fraqmentlər araşdırılır. Məqalədə elliptik konstruksiya kontekst və danışıq məqsədi ilə sıx bağlı güclü praqmatik yükə malik sintaktik-üslubi vasitə kimi nəzərdən keçirilir.

Açar sözlər: Ellipsis, praqmatik funksiyası, praqmatik marker, media müsahibələri

ELLIPSIS AS A PRAGMATIC MARKER IN MEDIA INTERVIEWS

Sabahat Hajiyeva

Azerbaijan University, Baku, Azerbaijan

Abstract. The article deals with pragmatic features of ellipsis and elliptical constructions that serve a specific communicative purpose in interlocutors' speech in interviews. Utterances containing elliptical expressions are analyzed in a pragmatics-based framework and elliptical fragments in selected interviews are investigated using the Conversation Analysis method. In this paper, the elliptical construction is considered as pragmatic information with discursive content and conversational purpose.

Keywords: Ellipsis, pragmatic function of ellipsis, pragmatic marker, pragmatic role of ellipsis in media interviews.

ЭЛЛИПСИС КАК ПРАГМАТИЧЕСКИЙ МАРКЕР В ИНТЕРВЬЮ В СМИ

Сабəхəт Гəджиева

Университет Азербайджан, Баку, Азербайджан

Резюме. В статье рассматриваются прагматические особенности эллиптических конструкций, служащих определенной коммуникативной цели в речи собеседников в интервью. В рамках прагматики анализируются высказывания, содержащие эллиптические выражения, эллиптические фрагменты в выбранных интервью исследуются с использованием метода конверсационного анализа (CA). В данной статье эллиптическая конструкция рассматривается как прагматическая информация дискурсивного содержания имеющая разговорную цель.

Ключевые слова: Эллиipsis, прагматическая функция эллипсиса, прагматический маркер, прагматическая роль эллипсиса в интервью.

1. Giriş

Müsahibə fərdi şəxslərə, siyasi, mədəni, ictimai qurumlara öz kimlikləri, ideyaları, məqsədləri haqqında məlumatları geniş auditoriyaya çatdırmaq üçün önəmli bir media platformasıdır. Müsahibənin yaranması ehtiyacı müsahibə verən şəxsin və ya təşkilatın müəyyən mənada ictimaiyyət üçün maraqlı olması faktından meydana çıxır. Məqsəd jurnalistin neytral mövqedən çıxış etdiyi kontekstdə yaranan dialoq vasitəsilə konkret informasiyanı kütləyə çatdırmaqdır. Bu məqalədə müsahibə zamanı qurulan dialoqlarda müəyyən mövzu ətrafında məna yaratma prosesi nəzərdən keçirilir, həmsöhbətlərin xüsusi strategiyaya əsaslanan, konkret hədəfə istiqamətlənən sual və cavabları praqmatik prizmadan təhlil edilir və

məzmunun prosesdə fiziki olaraq iştirak etməyən auditoriyaya ötürülməsində önəmli rol oynayan faktorlar tədqiq edilir. Müsahibə iki və daha artıq şəxs arasında zaman və məkan baxımından müəyyən çərçivə daxilində reallaşan dialoqdur. Əksər hallarda əvvəlcədən hazırlanmış suallar əsasında qurulsa da bu dialoqlar şifahi danışmaq dilinin bir çox səciyyəvi xüsusiyyətlərini ehtiva edir. Həm jurnalist, həm də müsahib müsahibənin təbii şəkildə irəliləməsi fonunda dilin qənaətlilik prinsipinin tələblərinə uyğunlaşsınlar, daha az sözlə daha böyük məna ifadə etməyə çalışsınlar. Həmsöhbətlərin nitqindəki qısa cavablar, natamam söyləmlər, dialoqun əvvəlindəki müəyyən fikrə və ya ortaq bilik dairəsinə daxil olan məfhumlara qısa yolla edilən istinadlar müsahibənin dinamikliyini təmin edir. Bunlar müsahibəni auditoriya üçün maraqlı edən önəmli amillərdir, çünki istənilən müsahibənin müvəffəqiyyəti insanların onu oxuması, dinləməsi və ya izləməsi, eyni zamanda onun ictimaiyyətdə müəyyən reaksiya doğurması ilə ölçülür. Bu prosesdə həmsöhbətlərin demək olar ki, yeganə aləti dil və dildən məharətlə istifadə etmək qabiliyyətidir. Bu yazıda müsahibələrdə jurnalist və müsahibin istifadə etdiyi və onların linqvistik kompetensiyasına dəlalət edən elliptik konstruksiyalar praqmatik aspektdən təhlil edilir.

2. Nəzəri müddəalar. Metodologiya. Materiallar

Praqmatik nöqtəyi-nəzərdən müsahibələr ünsiyyət prosesində dildən effektiv və təsirli alət kimi istifadənin ən gözəl nümunəsidir. Müsahibələri konkret struktur çərçivəsində məzmun və məna yaratmaq baxımından təhlil edərkən aydın olur ki, ünsiyyət prosesində həmsöhbətlərin dilə hərtərəfli hakim olması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Müsahibələrdə iki tərəfin (sual ünvanlayan eyni zamanda cavab gözləyən, məlumat axtaran və sual ünvanlanan, eyni zamanda cavab verən, məlumat ötürən tərəf) iştirakı ilə qurulan kommunikasiyada müzakirə üçün ortaq bir mövzu olsa da hər iki tərəfin konkret vəzifəsi və məqsədi var. Müsahibə götürən tərəf mövzu ilə bağlı əvvəlcədən hazırlanmış suallar əsasında spesifik bir məlumatı almaqda maraqlı olduğu halda, müsahib sualları cavablandırarkən öz niyyəti və məqsədinə uyğun olaraq müəyyən çərçivədə hərəkət edir, bəzi suallardan yayınır, əksinə bəzi sualların üzərində daha çox fokuslanır. Bu prosesdə tərəflər dilin leksik, semantik, sintaktik imkanlarından məharətlə istifadə etməyə çalışsınlar və müsahibənin uğuru məhz həmsöhbətlərin dildən düzgün və səmərəli şəkildə istifadə etmək bacarığından asılıdır. Müsahibə müstəvisində hər iki tərəf konkret məqsədlərini reallaşdırmaq üçün onların ixtiyarında olan linqvistik mexanizmləri işə salır. Bu nöqtəyi-nəzərdən, ellipsis linqvistik və ekstralingvistik kontekstə əsaslanmaqla minimum eksplisit dil vasitələri ilə lazımı mesajı çatdırmaq kimi unikal xüsusiyyətinə görə mühüm əhəmiyyət kəsb edir [18].

Dilçilik tarixində ellipsis çox geniş spektri əhatə edən linqvistik məfhumlara şamil edilib. Bu spektrə zəruri sözlərin buraxıldığı natamam nitqdən tutmuş müəyyən məhdud çərçivələrdə müşahidə edilə bilən spesifik sintaktik konstruksiyalara qədər bir çox anlayışlar daxil edilir. Müasir dilçilikdə ellipsis hələ də bir çox sahələr (sintaksis, mətn və diskurs tədqiqləri, linqvistik praqmatika, koqnitiv dilçilik) üçün cəlbədicə tədqiqat obyektinə olaraq

qalmaqdadır. Bunun əsas səbəbi odur ki, qeyri-elliptik cümlələrdə norma olaraq qəbul edilən mənəyərətə mexanizmləri ellipsisin mövcudluğu ilə pozulur. Elliptik konstruksiyaların işləndiyi cümlələrdə forma və strukturun mənaya uyğunlaşdırılmasında bir sıra çətinliklər qarşıya çıxır. Yəni, forma danışanın əsl niyyətini, söhbətin diskursiv hədəfini müəyyənləşdirmək üçün kifayət etmir, bu cür vəziyyətlərdə cümlədəki natamamlıqlar, yəni boşluqlar mənə ötürə bilmək səlahiyyəti əldə edir.

Sintaktik cəhətdən natamam sözləmlər daha çox söhbətə, ələlxusus şifahi danışığa xas olan əlamətdir. Bu sözləmləri təcrid olunmuş halda deyil, yalnız konkret kontekst şərtlərini nəzərə almaqla şərh etmək mümkündür. Empirik tədqiqatlar sübut edir ki, insanların ünsiyyətdə sintaktik və semantik baxımdan bütöv cümlələrdən istifadə etməsi təbii kommunikasiya prosesinə yaddır, çünki insanlar danışıda mürəkkəb sintaktik strukturlardan daha çox natamam ifadələrdən istifadə edirlər [3]. Eynilə, müsahibə zamanı elliptik elementlərin işlədilməsi dialoqun təbii dinamikaya malik olmasının göstəricisidir.

K.M. Abdullayevin fikrincə, “elliptiklik ideyası əslində sintaktik vahidin dəyərə malik yoxluğunun üzərində qurulur və məhz belə bir yoxluq ellipsisli komponentləri, ya da başqa sözlə desək, sıfır üzvlü komponentləri başqa komponentlərlə daha sıx bağlayır” [1, s.235-238].

Ənənəvi dilçilikdə ellipsis qrammatik alət kimi dəyərləndirilir və onun vəzifəsi təkrara yol verməmək, köhnə məlumatı nitqdən çıxarmaq, əsas məlumatı qabartmaq və kontekst daxilindəki mənə və məntiq əlaqələrini sıxlaşdırmaqdır. Onun qrammatik vasitə kimi daha bir funksiyası mətnin koherentliyini təmin etməkdir. Elliptik konstruksiyanın bu funksiyasını müsahibələrdə həmsöhbətlərin nitqinin rabitəliliyində müşahidə etmək mümkündür.

Bütün diskurs formalarında (gündəlik danışiq dili, elmi, ədəbi və bədii mətnlərin dili) ellipsisə rast gəlmək mümkündür. Bu səbəbdən, nitqi və ünsiyyəti təhlil edən linqvistik intizamlarda (sosiolinqvistika, psixolinqvistika, sintaksis, semantika, praqmatika) ellipsislər xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu araşdırmalar zamanı qarşıda duran məqsəd ellipsisin strukturu, identifikasiyası (ellipsis və antesedent arasındakı əlaqənin səciyyəvi xüsusiyyətləri) və onun yaranmasına icazə verən kontekst və elementlərin müəyyənləşdirilməsidir. Praqmatik perspektivdə ellipsis sözləmlə kontekst, danışanın niyyəti və onun ifadəsi, dinləyənin eşitdiyi və anladığı arasında olan əlaqələrin mahiyyətini aydınlaşdırmağa imkan verən önəmli linqvistik elementdir. Bu mənada, elliptik ifadələr müsahibələrdə dialoqun effektiv təşkilində önəmli rol oynayır.

Ellipsis təhlil edən tədqiqatçıların böyük əksəriyyətinin gəldiyi ümumi qənaət ondan ibarətdir ki, ellipsis onun mənasını izah etməyə imkan verən antesedentə malik olmalıdır. Bir sıra alimlər [11; 12; 13; 14; 15] ellipsis-antesedent münasibətlərinin yalnız mənə təyinatlı olduğunu qəbul edir və ellipsis semantik nəzəriyyə prinsiplərinə əsasən, izah edirlər. Onlar hesab edir ki, sintaktik strukturun faktiki yoxluğunda belə ellipsis mənə yaratmaq qabiliyyətinə malikdir. Ellipsisləri onların struktur özəlliklərinə fokuslanaraq izah edən tədqiqatçılar sintaksisi əsas götürürlər [5; 7; 9; 17; 23]. Strukturalist nəzəriyyənin tərəfdarları ellipsisin

sintaktik element olduğunu sübut etmək üçün lokallıq effektinə malik ellipsisləri, feli xəbər ellipsisini, slyuzinq, qəpinq, psevdoqəpinq, fraqment cavablar, feili söyləmləri dəlil kimi təqdim edirlər. Bir sıra digər tədqiqatçılar [4; 10; 16; 19; 22] hesab edir ki, materialların bəzilərini semantik, bəzilərini isə sintaktik nöqtəyi-nəzərdən təhlil etmək lazımdır. Bu cür hibrid nəzəriyyələrdə ellipsisin tədqiqində struktur və qeyri-struktur təhlil metodları tətbiq edilir.

Praqmatik aspektdən, ellipsislər sözləm və onun yaratdığı mənanın konkret kontekstlə əlaqəsi fonunda nəzərdən keçirilir. Bu yazıda İngilisdilli orijinal müsahibələrdə həmsöhbətlərin nitqlərindəki ellipsis və elliptik konstruksiyaların praqmatik xüsusiyyətləri təhlil edilir, praqmatika-əsaslı çərçivədə tərkibində elliptik ifadə olan söyləmlər şərh edilir, söhbət təhlili (CA) və dialoji təhlil metodlarından istifadə etməklə ingilisdilli müsahibələrdəki elliptik elementlər araşdırılır. wingedboots.co.uk saytıdan, elle.com və interviewmagazine.com elektron jurnallarından İngilis dilində olan orijinal müsahibələrdən seçilmiş fraqmentlərdən elliptik konstruksiyaların işlənməsinə dair nümunə olaraq istifadə edilmişdir. Nümunələrin seçilməsində ellipsis faktlarının mövcudluğundan başqa digər xüsusi bir meyara riayət edilməmişdir.

3. Müsahibələrdəki elliptik konstruksiyaların praqmatik perspektivdə dəyərləndirilməsində kontekstin rolu

Funksional dil bir sıra xüsusiyyətlərlə xarakterizə olunur. Burada həmsöhbətlər eyni konteksti paylaşıqlarına görə bir çox şeyi verballaşdırmırlar, deiktik istinadlardan geniş istifadə edirlər və tez-tez elliptik konstruksiyalara yer verirlər [21, s.68]. K. Bühler [2] bir sıra dilçilərdən fərqli olaraq hesab edirdi ki, kontekst dil işarəsini əhatə edən linqvistik vahidlər və elementlərdir, başqa cür desək, kontekst verballıqla sərhədlənirdi. O, bu fikrini elliptik dil faktlarının - hissələrə parçalanan, fraqment səviyyəsinə qədər qısaldılan cümlələr və ya tamamilə kontekstsiz işlənən sözlərin mövcudluğu ilə əsaslandırırırdı. Firth [8] isə əksinə həm verbal kontekst, həm də mədəni və situativ aspektləri əhatə edən qeyri-linqvistik konteksti ayırd edirdi. Verbal kommunikasiya qeyri-verbal kontekstdən izolə edilərsə, anlaşılmaya bilər [6, s.349].

Müsahibələrdə danışanın ötürmək istədiyi ideya və dinləyənin həmin ideyanı dərk etməsi onun cümlədə eksplisit ifadəsindən asılı deyil. Danışan verbal şəkildə ifadə etdiyindən daha çoxunu nəzərdə tuta bilər, dinləyən isə eşitdiyindən daha çoxunu anlaya və şərh edə bilər. Məlumat mübadiləsinə şərtləndirən iki növ kontekst var: linqvistik və qeyri-linqvistik kontekst. Linqvistik kontekstdə ellipsis onu əhatə edən linqvistik vahidlər və struktur elementlərinə nisbətə tutduğu mövqe üzərindən müəyyənləşdirilir. Müsahibələrdə həmsöhbətlər elliptik elementi anlamaq üçün diskurs boyunca söz və ya cümlə kimi faktiki mövcud olan linqvistik vahidlərə istinad edir. Fraqment cavablar, feili xəbər (VP) ellipsisləri, slyuzinq, qəpinq, psevdoqəpinq linqvistik kontekst fonunda şərh edilə bilən elliptik konstruksiyalardır. Aşağıdakı nümunədəki Larry Kingin cavabındakı ikinci cümlədə qalın şriftlə verilmiş feli

xəbər in mübtədasi birinci cümlədəki struktura əsasən, bərpa edilir və burada praqmatik məqsəd ideyanın birəbir təkrarından yayınmaqdır.

(A) Lauren Godfrey: Is there anywhere on your bucket list?

Larry King: I haven't been to Thailand and I would like to go to some of the South American countries that I haven't been to yet. I've visited Brazil but *would like to* see Peru and Argentina.

Wingedboots.co.uk, Lauren Godfrey's exclusive interview with Larry King, 03 January, 2023 (<https://www.wingedboots.co.uk/magazine/an-exclusive-interview-with-larry-king/>)

Linqvistik kontekst fonunda bərpa edilə bilən ellipsislərə daha bir nümunə elliptik fraqmentlərdir. Aşağıdakı nümunələrdə (B), (C) fraqment cavablardakı ellipsislərin praqmatik funksiyası diskursun hədəfindən yayınmamaqla dəqiq və qısa cavab vermək, elliptik ifadənin üzərindəki mənə yükünü vurğulamaqdır. Eyni zamanda, burada danışanın öz cavabı vasitəsilə çatdırmaq istədiyi ideyaya münasibəti özünü aydın şəkildə bürüzə verir.

(B) Oprah Winfrey: This is my last question: What do you believe life is asking of us?

Lady Gaga: I believe life is asking of us to accept the challenge. *Accept the challenge of kindness.* It's hard in a world the way that we are; we have a very, very grave history. We're in trouble and we have been before. But I think life asks us amid these challenges, this hatred, this tragedy, this famine, this war, this cruelty: Can you be kind and can you survive?

elle.com, Oprah Winfrey's interview with Lady Gaga, 03 November, 2019 (<https://www.elle.com/culture/music/a29683686/lady-gaga-haus-laboratories-elle-interview/>)

(C) Blaine: What else gives you material?

Madonna: *My children. Stuff they say.* Like, my son came to the studio the other day and said he didn't want to go home. I said, "No, you have to go home; it's time for bed". And he said, "Mom, I feel like I'm isolated from your heart" [Blaine laughs]. I was like, "Oh, that's a good line. I have to use that". You get it everywhere, the high and the low. You've got to be open to it all. Suffering is a big informer, a big catalyst for creation. You take your sadness, your despair, your sense of injustice and you put it in your work.

Blaine: Is it easier to write when you're sad or when you're happy?

Madonna: *Sad.* [laughs] Unfortunately. But it's okay, because I'm sad most of the time, so we're good. Not sad, but upset about something.

Blaine: Should we pick another card? If you could go back and speak to yourself at age 7, what would you say? How old were you when your mom passed away?

Madonna: *Six.*

David Blaine's interview with Madonna, 26 November, 2014 <https://www.interviewmagazine.com/music/madonna-1>

B nümunəsində “Accept the challenge of kindness” əvvəlki cümlədən ayrılmış həm təkrar, həm də yeni məlumat ehtiva elliptik ifadədir və burada Lady Gaga hər iki linqvistik üsulla ideyasının doğruluğuna nə qədər əmin olduğunu vurğulamağa çalışır. C nümunəsində Madonnanın cavabındakı ellipsilər (“My children. Stuff they say”, “Sad”) onun verdiyi məlumatla bağlı qətiyyətini ifadə edir. Linqvistik baxımdan natamam cümlələr burada daha çox mənə ötürür və diskursiv hədəfə yönəlik fəaliyyəti əks etdirir. Və yaxud anası vəfat edərkən Madonnanın neçə yaşında olması sualına qısaca “Six” cavabı onun bu mövzuda geniş danışmağa heç də niyyətli olmadığını göstərir.

Oh [20, s.817-846] şəxs əvəzliliklərinin, əksər hallarda mübtədanın buraxıldığı sıfır anafora və ya situativ ellipsisləri aydın interaktiv funksiyaya malik linqvistik element olduğunu hesab edir. Oh [20] hesab edir ki, bu cür ellipsislərin işləndiyi ikinci situasiyada D nümunəsində ellipsis subyektə dair əlavə məlumatların çatdırılması funksiyasını yerinə yetirir. Bu nümunələrdə C və D eyni zamanda dilin qənaətlilik prinsipinin yerinə yetirildiyini izləmək mümkündür.

(D) Oprah: Aren't you constantly amazed at the power beauty has to uplift people? I just remember being in a hospital where women were getting their fistulas mended in Ethiopia and we were handing out lipsticks and they were literally trying to crawl out of bed to get to them.

Lady Gaga: It's very powerful and I felt so just not beautiful when I was young and when I left college, my parents were not very pleased with me at the time. I said I wanted to be a musician. **I worked three jobs, paid my own rent and went to the drugstore to buy makeup.** I experimented with color and I looked at myself in the mirror and I literally made myself. I invented Lady Gaga.

Ellipsis eyni zamanda ekstra-linqvistik kontekst əsasında bərpa oluna bilən məlumat boşluqlarıdır, daha aydın ifadə etsək, forması olmayan mənadır. Tələffüz edilməmiş mənənin dərk edilməsi qrammatik, koqnitiv və praqmatik biliklər fonunda baş verir. Qeyri-linqvistik kontekst elliptik konstruksiyaların diskurs hədəfini izah etməyə imkan verən dildən kənarında mövcud olan amillərin məcmusudur. Buraya fiziki, mədəni, sosial, situativ və koqnitiv kontekst faktorları aiddir.

Ortaq sosial mühiti paylaşan insanların dialoqlarında bəzi anlayışların açıq şəkildə ifadəsinə ehtiyac qalmır. Bu anlayışlar yaşadıkları mühit və biri-biri haqqında kifayət qədər məlumata sahib olan həmsöhbətlərin ümumi bilgi kontekstidir. Bu kontekst dairəsinə daxil olan məfhumlar haqqında uzun şərh vermək diskursun əsas hədəfinə çatmağı gecikdirir və qısa fraqment şəkildə ifadələr praqmatik baxımdan daha məqsədəuyğundur.

(F) Oprah Winfrey: Have you also used DBT therapy?

Lady Gaga: I actually have a teacher; I take dialectical behavioral therapy. I think that DBT is a wonderful, wonderful way to deal with mental health issues.

Oprah Winfrey: I ask because I've had so many girls *at my school* (the Oprah Winfrey Leadership Academy for Girls in South Africa) struggle with this.

Lady Gaga: It's a really strong way of learning how to live and it's a guide to understanding your emotions.

O. Winfrey "at my school" deyərkən əmindir ki, Lady Gaga bu ifadədə nəyin nəzərdə tutulduğunu bilir. O. Winfrey Cənubi Afrikada xüsusi istedadlı qızlardan liderlər yetişdirmək missiyası daşıyan məktəb qurmuşdur və bu məktəbdə mental və psixoloji problemlərlə mübarizə aparan bir çox qız üçün reabilitasiya proqramları həyata keçirilir. Bu məsələ həmsöhbətlərin və eyni zamanda müsahibənin nəzərdə tutulduğu auditoriyanın ortaq bilik dairəsinə daxil olduğu üçün əlavə izahata ehtiyac yaranmır.

Nəticə. Müsahibədə həmsöhbətlərin qurduğu dialoqlarda ellipsis həm fraqmentdə vurğulanan praqmatik məqsədi, həm də söyləmin diskursiv hədəfini müəyyənləşdirir, yəni elliptik konstruksiya özündən əvvəlki ifadənin dəqiq representasiyası deyil, o, diskursiv məzmun və danışıq hədəfinə malik praqmatik məlumatdır. Sintaktik və semantik bütövlüyə malik ifadələr dialoqun praqmatik aspektdən dəyərləndirilməsini çətinləşdirdiyi halda, elliptik ifadələr vasitəsilə kommunikasiya iştirakçılarının niyyətini və məqsədini müəyyənləşdirmək daha rahat olur.

Sözlərin, ifadələrin şifahi danışıqda buraxılması bir linqvistik məfhum kimi insan dilində hər zaman mövcud olub və verbal ünsiyyətin əsas həm təbii komponenti, həm də konstruktiv elementi hesab olunur. Bu səbəbdən, müsahibələrdə dinləyən danışanın ellipsisdə ifadə etdiyi mümkün ideyaları anlamaq üçün xüsusi səy göstərmir, çünki elliptik konstruksiyalar sadəcə tələffüz edilməmiş sözlər anlamına gəlmir, onlar fon biliklərinə və sağlam məntiqə əsaslanmaqla bərpa oluna bilən məlumatlardır.

Müsahibələrdə elliptik konstruksiyaların istifadəsi eyni zamanda həmsöhbətlərin bir-birinə və mövzuya olan münasibətlərinin xarakterini müəyyənləşdirməyə imkan verir. Bu şəxslərin bir-biri haqqında nə dərəcədə məlumatlı olması, bir-birinə qarşı müsbət və ya mənfi mövqedən çıxış etməsi, mövzu daxilində hansısa bir sualın daha çox və ya daha az marağa səbəb olması, müsahibənin öncədən hazırlanmış ssenari əsasında və ya təbii kommunikativ mühitdə gerçəkləşməsi barədə fikir formalaşdırmağa əsas verir.

Müsahibələrdə ellipsisin funksiyalarından biri söhbətin axıcılığını təmin etməkdir. Diskursiv məqsədə xidmət etməyən, linqvistik və ya ekstra-linqvistik kontekst fonunda asanlıqla bərpa edilə bilən məlumatların çıxarılması müsahibələrdə kommunikasiya prosesinin daha səmərəli təşkilinə təkan verir. Ellipsisin daha bir vəzifəsi söhbətin koherentliyi və məna cəhətdən tamlığını təmin etməkdir. Öncədən səsləndirilmiş fikirlərin təkrarından yayınmaqla, söhbətə yeni və önəmli məlumatların daxil edilməsi üçün rahat şərait yaranır, həmsöhbətlərin mövzuya fokuslanması daha davamlı hal alır. Beləliklə, müsahibənin əsas kommunikativ xəttindən yayınmaların qarşısı alınır və fikir mübadiləsinin məna və məntiqi strukturunun tələbləri ödənməmiş olur.

Ədəbiyyat

1. Abdullayev K.M. (1999), Azərbaycan dili sintaksisinin nəzəri problemləri. Bakı: Maarif, 284, 235-238.
2. Bühler K. (1934/1982), Sprachtheorie: Die Darstellungsfunktion der Sprache. Stuttgart: Fischer.
3. Carbonell J.G. (1983, June), Discourse pragmatics and ellipsis resolution in task-oriented natural language interfaces. In 21st Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics, 164-168. Cambridge, Massachusetts, USA.
4. Chung S. (2013), Syntactic identity in sluicing: How much and why. Linguistic Inquiry, Vol.44, 1-39.
5. Chung S., Ladusaw W.A., McCloskey J. (1995), Sluicing and logical form. Natural Language Semantics, Vol.3, 239-282.
6. Fiehler R. (1993), Spezi fi ka der Kommunikation in Kooperationen. In Fachtextpragmatik, 343–357. Tübingen: Gunter Narr.
7. Fiengo R., May R. (1994), Indices and identity, 24. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
8. Firth J.R. (1957), Papers in Linguistics, 1934–1951. London: Oxford University Press.
9. Fortin C. (2007), Indonesian sluicing and verb phrase ellipsis: Description and explanation in a minimalist framework. Doctoral Dissertation, University of Michigan, Ann Arbor.
10. Frazier L., Clifton C. (2006), Ellipsis and discourse coherence. Linguistics and Philosophy, Vol.29, 315-346.
11. Ginzburg J., Sag I. (2000), Interrogative Investigations. Stanford: CSLI publications. 12
12. Hardt D. (1993), Verb phrase ellipsis: Form, meaning and processing. Doctoral Dissertation, University of Pennsylvania.
13. Hendriks P. (2004), Coherence relations, ellipsis and contrastive topics. Journal of Semantics, Vol.21, 375–414.
14. Hendriks P., Jennifer S. (2005), Why be silent? Some functions of ellipsis in natural language. In Proceedings of the ESSLLI '05 workshop on Cross-Modular Approaches to Ellipsis, 29–35.
15. Jacobson P. (1992), Antecedent contained deletion in a variable-free semantics. In SALT Vol.2, 193–213.
16. Kehler A. (2002), Coherence in Discourse. Stanford, Calif.: CSLI Publications.
17. Lappin Sh. (1999), An HPSG account of antecedent-contained ellipsis. In Fragments: Studies in Ellipsis and Gapping, 68–97. Oxford: Oxford University Press.
18. Mammadov A., Agamaliyeva J. (2023), Pragmatic function of ellipsis in political interview. Forum Lingwistyczne, 1-11. <https://doi.org/10.31261/FL.2023.11.2.07>
19. Merchant J. (2013a), Diagnosing ellipsis. In Diagnosing Syntax, 537–542. Oxford: Oxford University Press.
20. Oh S.Y. (2006), English zero anaphora as an interactional resource II. Discourse Studies, Vol.8, No.6, 817-846.

21. Pridham F. (2001), *The Language of Conversation*. London: Routledge.
22. Van Craenenbroeck J. (2010), Invisible last resort: A note on clefts as the underlying source for sluicing. *Lingua*, Vol.120, No.7, 1714-1726.
23. Williams E.S. (1977), Discourse and logical form. *Linguistic inquiry*, Vol.8, 101-139.